

■ Opgave 1 Criminaliteit en rechtsstaat: voorstellen van Justitie

tekst 1

Meer boeven vangen met DNA

DNA-onderzoek¹⁾ is het toverwoord bij Justitie. Daardoor zal de komende jaren 25 procent van alle *overtredingen en misdrijven* opgelost worden.

- 5 Het percentage opgeloste zaken schommelt nu rond de 16 procent. „Onaanvaardbaar laag”, aldus minister Korthals van Justitie. Hij tekent daar wel bij aan dat vooral het aantal onopgeloste fietsendiefstallen het cijfer naar beneden haalt.
- 10 „We moeten naar een ander systeem waarbij we niet langer fietsendiefstallen en moorden bij elkaar optellen”, aldus de minister. Van de zware misdrijven, zoals moord en verkrachting, worden vier op de tien zaken opgelost.
- 15 Tot 2004 trekt Korthals 60 miljoen gulden uit om het aantal DNA-onderzoeken uit te breiden. „Dat zal het aantal opgeloste zaken aanzienlijk verhogen, vooral als het gaat om moorden en zedendelicten”.
- 20 De minister wil ook het DNA gaan opslaan van tbs'ers die voorwaardelijk vrijkomen, als het gevaar bestaat dat zij opnieuw de fout ingaan.

kader 1

Voorstellen van Justitie

- 1 Forse uitbreiding snelheidscontroles levert 25 miljoen gulden aan boetes op.
- 2 Zwaardere straffen (van twee naar drie jaar) voor mensen die hun partner mishandelen.
- 3 Ouders van jeugdige criminelen worden sneller gewezen op hun verantwoordelijkheid en doorverwezen naar de hulpverlening.

bron: *Tubantia* van 20 september 2000

noot 1

DNA-onderzoek houdt in dat uit lichamelijke sporen van verdachten genetische gegevens gehaald kunnen worden, die nuttig kunnen zijn bij het oplossen van misdrijven. Een DNA-test die wordt afgenomen, kan bestaan uit het afnemen van lichamelijk materiaal zoals bloed en/of speeksel.

■ Opgave 2 Discussie over de monarchie

tekst 2

Vraagtekens bij staatsbestel

De onverzettelijke karaktertrekken van de koningin en de discussie over hervorming van de monarchie versterken elkaar. Maar invloedrijke gesprekspartners mijden het onderwerp. Zij zijn beschermd door een Geheim.

Door onze politieke redactie

DEN HAAG, 8 APRIL. Enerzijds is er de
5 constitutionele monarchie en anderzijds is er
koningin Beatrix. D66-leider De Graaf wil 45
een maatschappelijk debat over het
staatsbestel, niet over personen. Gisteravond,
in een stroom van mediareacties, was direct
10 te zien hoe onmogelijk dit verlangen is.
Wie aan de monarchie komt, komt aan de
koningin. CDA-leider De Hoop Scheffer zei
geen debat te willen, 'omdat koningin
15 Beatrix uitstekend functioneert'. Zelfde
geluiden kwamen uit de fractie van de VVD
en – in iets andere bewoordingen – uit de 55
PvdA-fractie. Monarchie en koningin vallen
samen. Maar afzonderlijk beschouwd
verkeren bestel en persoon in minder kalm
20 vaarwater dan recentelijk het geval was.
In toenemende mate worden vraagtekens
gezet bij de monarchie als instituut. Sinds
enkele jaren is er een Republikeins
Genootschap. Historicus Guus Peek
25 betoogde dat de koning niet langer de
troonrede zou moeten voorlezen en Tweede-
Kamerlid Rehwinkel (PvdA) wierp vragen
op over de rol van de koningin bij
kabinetsformaties en haar deelname aan de
30 regering. Premier Kok zei afgelopen Kerst in
een interview met *Elsevier*, dat er in het
verkeer tussen staatshoofd en premier wordt
nagedacht over 'modernisering' van de
monarchie. Tweede-Kamerlid Halsema
35 (GroenLinks) sprak zich in maart in *Het
Parool* onomwonden uit voor de republiek.
(...)
Discussie over de monarchie en over
onverzettelijke karaktertrekken van de
40 koningin versterken elkaar. Bij elkaar
gevoegd leveren ze een beeld op van een
streng staatshoofd dat steeds meer
50 ongecontroleerde macht naar zich toe zou
trekken.
De koningin neemt zoveel ruimte als de
politiek verantwoordelijken haar bieden, zo
luit een oud adagium. Het beste voorbeeld
is de kabinetsformatie van 1994, toen
fractieleiders verdeelde adviezen uitbrachten
aan de koningin. Het staatshoofd hakte
55 vervolgens een knoop door ten gunste van
PvdA'er Kok als informateur, ten koste van
CDA-verliezer Brinkman. De directe invloed
van koningin Beatrix op adviezen van de
Raad van State, die zij voorzit, valt in de
60 praktijk te verwaarlozen. Bij het werk van dit
Hoge College van Staat is zij inhoudelijk
niet betrokken. Mogelijk groter, maar
verscholen achter de ministeriële
verantwoordelijkheid, is haar invloed als
65 volwaardig lid van de regering. Wekelijks
spreken koningin en premier elkaar,
ministers en staatssecretarissen worden een-
à tweemaal per jaar ontvangen.
Afgaande op haar doorgaans krachtige
opstelling valt niet te verwachten dat
koningin Beatrix haar even veilige als
prominente plek in de regering snel zou
willen prijsgeven. Net zoals prins
70 Willem-Alexander in september 1997, in een
vraaggesprek met Paul Witteman, al heeft
aangegeven dat hij weinig voelt voor een
louter ceremonieel koningschap.
Met zijn interventie over de monarchie heeft
75 D66-leider De Graaf ongetwijfeld een stevig
debat op gang gebracht. Maar de meest
invloedrijke gesprekspartners zullen buiten
de discussie blijven. Ze spreken slechts in
Haagse paleizen, beschermd door een
80 Geheim.

bron: NRC Handelsblad van 8 april 2000

tekst 3

Ondanks minder steun blijft meerderheid voor monarchie

Koninklijk huis

-----
van onze verslaggever

AMSTERDAM - De sympathie voor koningin Beatrix brokkelt af, maar een ruime meerderheid van de Nederlandse bevolking moet er niet aan denken dat de monarchie wordt afgeschaft.

5 Uit drie opiniepeilingen komt naar voren dat in Nederland de roep om een republiek nog

altijd zwak is. Slechts 15 procent zegt te verlangen naar afschaffing van het koningshuis.

10 Koningin Beatrix kan volgens het Nipo-onderzoek rekenen op steun van 67 procent van de Nederlanders.

bron: Trouw van 12 april 2000

Opgave 3 Politieke besluitvorming en multiculturele samenleving: besluitvorming over de Vreemdelingenwet

tekst 4

PvdA en D66 overstag voor harde asielwet

PvdA en D66 hebben in coalitieoverleg over de Vreemdelingenwet concessies gedaan aan de VVD, mede uit angst dat de VVD-fractie in de Eerste Kamer de wet anders zou torpederen.

5 VVD-Kamerlid H. Kamp noemt die inschatting van de coalitiepartners 'niet verkeerd'.

10 De VVD heeft de coalitiepartners de afgelopen maanden onder grote druk gezet om de Vreemdelingenwet aan te scherpen, blijkt uit een vertrouwelijke PvdA-notitie die vandaag in de fractie werd besproken.

15 De VVD-senatoren lieten zich vorig jaar gelden toen ze met succes ageerden tegen de referendumwet. PvdA en D66 hebben er nu alles aan gedaan om de VVD tevreden te stemmen en de oppositiepartijen GroenLinks en het CDA buitenspel te zetten. Ook aan veel bezwaren van PvdA en D66 tegen onderdelen van de wet is tegemoet gekomen.

25 De VVD heeft een diep gekoesterde wens in vervulling zien gaan nu is afgesproken om asielzoekers zonder documenten, 90 procent van

het totaal, aan de grens veel langer te ondervragen. Als het asielrelaas duidelijk niet klopt, kunnen de asielzoekers direct worden teruggestuurd.

30 PvdA en D66 kregen gedaan dat toegelaten asielzoekers meer rechten krijgen en dat de politie niet zonder concrete aanwijzingen burgers staande mag houden bij verdenking van illegaliteit. In het wetsvoorstel staat dat een redelijk vermoeden genoeg is.

35 PvdA en D66 taxeerden, blijkt uit de notitie, dat zonder afspraken vooraf veel amendementen van hen een meerderheid in de Kamer zouden krijgen, waardoor de VVD geïsoleerd zou raken. Dat wilden ze vermijden, omdat de VVD dan mogelijk tegen de wet zou stemmen of uiteindelijk alleen met veel gemor akkoord zou gaan.

45 Een nukkige VVD in de Tweede Kamer zou voor de liberale fractie in de senaat het sein zijn om samen met het CDA de wet alsnog tegen te houden.
(...)

50 Oppositiepartijen CDA en GroenLinks hebben furieus gereageerd op de coalitieafspraken.

bron: de Volkskrant van 6 juni 2000

Eindexamen maatschappijleer havo 2002-I

havovwo.nl

tabel 1 **Stemgedrag naar acceptatie van politieke vluchtelingen en asielzoekers bij te houden Tweede-Kamerverkiezingen ¹⁾, 1997**

	toelaten politieke vluchtelingen			toestroom asielzoekers		
	makkelijker maken	niet moeilijker, niet makkelijker maken	moeilijker maken	moet onbeperkt mogelijk zijn	moet beperkt worden	moet volledig gestopt worden
	%					
PvdA	17	39	45	10	72	18
CDA	13	36	52	6	80	15
VVD	9	28	63	2	78	20
D66	23	42	34	13	81	6
GroenLinks	45	34	21	29	63	8
SGP/GPV/RPF	14	43	43	7	81	11
SP	35	34	31	23	60	17
Andere partij	12	16	73	4	52	44
Niet-stemmers of blanco stemmers	10	30	60	5	66	30
Weet nog niet	12	34	55	5	72	23

CBS-publicatie: Leefsituatie van de Nederlandse bevolking.

¹⁾ 'Op welke partij zou u stemmen als er nu verkiezingen voor de Tweede Kamer zouden worden gehouden?'

bron: naar een tabel uit het Statistisch Jaarboek 1999

tekst 5

In een reactie op de gang van zaken bij de voorbereiding van de nieuwe Vreemdelingenwet reageerden twee Kamerleden, Femke Halsema (GroenLinks) en Joop Wijn (CDA), met een ingezonden stuk in de Volkskrant van 6 juni 2000. Zij vragen zich in het artikel af waartoe het parlement nog dient, als wijzigingsvoorstellen van de oppositie bij voorbaat worden afgewezen. Hieronder een citaat uit hun artikel:
„In de twee jaar dat wij volksvertegenwoordiger zijn, hebben wij ons al te vaak,

15 onder protest, moeten neerleggen bij voorgekookte Paarse meerderheidsbesluiten. Paars lijkt nu openlijk toe te geven niet langer geïnteresseerd te zijn in inhoudelijke voorstellen van de oppositie om de wet te wijzigen, hoe redelijk en logisch wellicht ook. Daarmee is Paars de schaamte voorbij. Het parlementaire debat, het forum voor politieke besluitvorming, verwordt hiermee tot een schijnvertoning. Wij roepen de drie paarse partijen dan ook dringend op af te zien van onderlinge afspraken om niet in te gaan op de voorstellen van de oppositie.”

tekst 6

'Asielwet werkt juist discriminatie in de hand'

Praktijk en theorie botsen met elkaar

„We zullen huiverig zijn ons nog constructief op te stellen”, zegt B.Tholen van de federatie van vluchtelingenorganisaties VON. „Het grote gevaar is dat de weerstand zich nu radicaliseert.”
5 Het verzet wordt breed gedragen. Ook veel kerken, Amnesty International en Forum, het instituut voor multiculturele ontwikkeling, hebben felle kritiek. Ze vinden dat de kwaliteit van de asielprocedure onder de maat blijft, terwijl
10 de rechtspositie van mensen zonder verblijfspapieren verslechtert. De wet werkt discriminatie in de hand, en criminaliseert degenen die uitgeprocedeerde asielzoekers bijstaan.
15 Kerndoel van de nieuwe regels is het verkorten en vereenvoudigen van de asielprocedure. Maar directeur E. Nazarski van Vluchtelingenwerk gelooft er 'geen barst van' dat het in de praktijk

20 zo zal uitwerken. Theoretisch moet binnen zes maanden duidelijk zijn of iemand mag blijven, maar als de ambtenaren van de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND) dat niet halen, zijn er geen sancties.
25 „Er zijn zoveel onzekere factoren, zoveel uitwijkmogelijkheden. De termijn mag uitlopen als er ineens veel asielzoekers komen, of wanneer oorlogsslachtoffers zich aandienen.”
Ook de vreemdelingenkamers van de rechtbanken garanderen niet dat de procedure binnen zes maanden kan worden voltooid. Ze kampen met
30 nog een 'werkvoorraad' van 45000 oude zaken op het moment dat de nieuwe wet in werking treedt. Mr. M. Mondt, voorzitter van de vreemdelingenkamer Den Haag: „Het zal in ieder
35 geval niet zo zijn dat we ten koste van de mensen

die al langer wachten alles op alles zetten om die
halfjaartermijn voor de nieuwe zaken te halen.”
De jarenlange discussie over de wet was weinig
meer dan een zoethouder, concludeert B. Tholen
40 van de VON. „We zaten twee jaar serieus met

Justitie om tafel, men deed alsof men naar ons
luisterde en nu ineens worden allerlei zaken door
politici in achterkamertjes geregeld. Dat is,
vergeef me de woorden, een smerig politiek spel.”

bron: Trouw van 7 juni 2000

Opgave 4 De multiculturele samenleving

tekst 7

Minderhedenbeleid

Marcel ten Hooven

Hij heeft ondervonden hoe het
contact met andere culturen ook bij
hem sporen heeft achtergelaten: „Ik
merk dat ik meer dan vroeger
5 persoonlijke aandacht schenk aan
mensen die ik ontmoet. Ik schud ze
vaker de hand en neem meer tijd om
naar hun welbevinden te informeren.
Thuis ben ik gastvrijer. Ik heb
10 tegenwoordig altijd eten en drinken
klaarstaan voor het geval iemand
aanbelt. Ik heb dat geleerd van mijn
Marokkaanse vrienden.”

(...)
15 De Rotterdamse wethouder Herman Meijer
(GroenLinks) put uit zijn persoonlijke
ervaring, ter illustratie van de veelzijdige
culturele beïnvloeding in een stad waarvan
de bevolking thans voor veertig procent uit
20 allochtonen bestaat. Het perspectief van
multiculturele grote steden die volgens de
officiële statistieken over luttele jaren, rond

2015, meer inwoners van buitenlandse
komaf tellen dan autochtonen, hoeft volgens
25 Meijer niet verontrustend of benauwend te
zijn. Hij beschrijft dat vooruitzicht als een
lastige, nochtans niet hopeloze uitdaging om
een nieuwe modus voor het stedelijk
samenleven te vinden.

30 (...)
Herman Meijer, wethouder sinds 1994, is de
grondlegger van de herziening van het
Rotterdamse minderhedenbeleid, twee jaar
geleden. De achterliggende gedachte van dat
35 beleid is dat de integratie van minderheden
specifieke maatregelen vergt voor elke
allochtone bevolkingsgroep, rekening
houdend met de culturele-etnische
kenmerken van deze groep. Hoe voor de
40 handliggend dit idee wellicht oogt, zo'n
aanpak met 'specifieke arrangementen' was
lange tijd taboe. De angst bestond dat
extreemrechts het zou aangrijpen voor zijn
boodschap dat allochtonen een
45 voorrangspositie genieten.

bron: Trouw van 3 april 2000

tekst 8

De multiculturele samenleving is een illusie

Paul Schnabel

Het Sociaal en Cultureel Planbureau betreft
in zijn rapport over 1998 de stelling dat
Nederland in veel opzichten wel een 'multi-
etnische' samenleving is, maar zeker niet kan
5 worden beschouwd als een 'multiculturele'
samenleving. De stelling die daarop volgt,
heeft pas echt de aandacht getrokken. Deze
luit dat Nederland ook geen multiculturele
samenleving zal, kan en moet worden.
10 'Multiculturaliteit', om dat lelijke woord

maar eens te gebruiken, is geen realistische
optie en zelfs geen wenselijke optie.
(...)

15 Cultuur is niet onderhandelbaar, maar wel
overdraagbaar en trouwens ook
'achterlaatbaar'. Dat wil zeggen dat bewust
afscheid kan worden genomen van
culturelementen die niet meer passen bij
een nieuwe identiteit, een nieuwe leefstijl of
20 simpelweg een nieuwe sociale situatie.

Eindexamen maatschappijleer havo 2002-I

havovwo.nl

Interessant is dat de stroom Nederlanders die in de jaren vijftig naar Canada, Australië en Nieuw-Zeeland trok, vrijwel geheel is opgegaan in de daar bestaande
25 Angelsaksische cultuur. Deze migratie heeft nauwelijks culturele sporen nagelaten, laat staan dat er van enige eigen vormgevende kracht op de cultuur van het nieuwe land sprake is geweest.
30 Men heeft in de meeste gevallen bewust en zeer snel de cultuur van het gastland overgenomen en de eigen cultuur achter zich gelaten. De situatie van de meeste allochtonen in Nederland is in feite niet
35 anders, al is er zeker in veel gevallen veel minder sprake van een bewuste en gewilde assimilatie in het nieuwe land. Dat is dan ook precies het probleem aan het worden en dat is ook de reden dat begrippen als 'tweede'
40 en 'derde' generatie helaas nog steeds zinvol zijn als verwijzing naar specifieke aanpassingsproblemen.

Het is duidelijk dat degenen die succes hebben juist degenen zijn die voor de (bijna)
45 volledige deelname aan de Nederlandse cultuur kiezen. Dat laat nog een behoorlijke ruimte voor een eigen invulling, maar het is uiteindelijk dezelfde keuze die de Nederlandse emigranten in de jaren vijftig
50 hebben gemaakt. Nederland heeft het lang moeilijk gehad met het bepalen van een beleid ten opzichte van de nieuw binnengekomen groepen. Alleen al de onzekerheid over de rol van het
55 Nederlands in het leven van de allochtonen is in dat opzicht tekenend. De verplichte invoering van een inburgeringstraject is wat dat betreft nu eindelijk een duidelijke keuze, waar niet meer op teruggekomen moet
60 worden.

Paul Schnabel is directeur van het Sociaal en Cultureel Planbureau

bron: de Volkskrant van 17 februari 2000

Opgave 1 Criminaliteit en rechtsstaat: voorstellen van Justitie

Bij deze opgave horen tekst 1 en kader 1 uit het bronnenboekje.

Tekst 1 uit het bronnenboekje is verschenen naar aanleiding van Prinsjesdag van 19 september 2000. Op Prinsjesdag maakt het kabinet zijn plannen bekend voor het komend regeringsjaar en dient het zijn begroting van inkomsten en uitgaven bij het parlement in. In kader 1 staat een aantal voorstellen op het terrein van Justitie.

In tekst 1 staat de zinsnede dat 'de komende jaren 25 procent van alle overtredingen en misdrijven opgelost worden.' Het onderscheid tussen overtredingen en misdrijven heeft verschillende gevolgen voor zowel diegenen die verdacht worden als diegenen die veroordeeld zijn voor het begaan van een overtreding of misdrijf.

- 2p 1 Noem twee verschillen tussen overtredingen en misdrijven.

Zie kader 1.

- 3p 2 Geef van elk voorstel van Justitie aan of het vooral past binnen een repressief of een preventief beleid.
Licht je keuze toe.

In het derde voorstel wordt gesproken over 'jeugdige criminelen'.

- 2p 3 Welke bijzondere bepalingen kent het Nederlandse strafrecht voor jongeren?
Noem er twee.

Er zijn verschillende theorieën die een verklaring geven voor crimineel gedrag.

- 2p 4 Noem een theorie die aansluit bij het derde voorstel uit kader 1.
Licht je antwoord toe.

In tekst 1 wordt gesproken over fietsendiefstallen.

- 3p 5 A In welke statistieken kun je de officieel geregistreerde fietsendiefstallen vinden?
B Leg uit waarom deze statistieken geen goed beeld geven van het aantal fietsendiefstallen in Nederland.

- 2p 6 Welke twee onderzoeksmethodes geven wel redelijk betrouwbare informatie over de werkelijke omvang van het aantal in Nederland gepleegde fietsendiefstallen?

- 2p 7 Geef per onderzoeksmethode een voorbeeld van een vraag die gesteld kan worden in een onderzoek naar de omvang van fietsendiefstallen in een bepaald jaar.

Volgens tekst 1 wil minister Korthals van Justitie meer geld besteden aan de mogelijkheden om DNA-onderzoek uit te breiden.

Bij het uitbreiden van de mogelijkheden van DNA-onderzoek gaat het niet alleen om het oplossen van moorden en zedendelicten. In juni 2000 deed de minister het voorstel om een DNA-test af te nemen bij personen die verdacht worden van delicten die met maximaal vier jaar cel kunnen worden bestraft.

- 2p 8 Welke bestuurlijke organen beslissen uiteindelijk of het voorstel van de minister wet wordt?

De Nederlandse Politie Bond en een officier van justitie uit Utrecht reageerden enthousiast op het voorstel om de afname van DNA-materiaal mogelijk te maken bij delicten waar een maximumstraf van 4 jaar op staat.

- 2p 9 Vanuit welke politietaak is de Nederlandse Politie Bond voorstander van bovengenoemd voorstel én vanuit welke taak van het Openbaar Ministerie kan de officier van justitie uit Utrecht voorstander zijn?

Niet alleen de minister van Justitie, maar ook verschillende fracties in de Tweede Kamer zijn voor verruiming van de mogelijkheden voor gedwongen afname van DNA-materiaal bij het opsporingsonderzoek. Daarentegen staan de Orde van Advocaten en de Coornhert Liga uiterst kritisch tegenover het gebruik van DNA-tests.

- 3p 10 Ben jij het eens met de voorstanders van verruiming van mogelijkheden voor gedwongen afname van DNA-materiaal bij het opsporingsonderzoek of ben jij tegen de verruiming van deze mogelijkheden?
Baseer je standpunt op een uitgangspunt of beginsel van de rechtsstaat.

Tegenstanders van het verruimen van de mogelijkheden om DNA-tests af te nemen, verwijzen naar een uitspraak van de Hoge Raad in 1990 over het afnemen van speeksel bij verdachten.

- 2p 11 Wat is de rol van de Hoge Raad in ons rechtssysteem?

De minister wil ook het DNA gaan opslaan van tbs'ers die voorwaardelijk vrijkomen (regel 20–22). Tbs is geen straf maar een maatregel.

- 2p 12 Noem twee doelen van een maatregel als tbs.

Opgave 2 Discussie over de monarchie

De teksten 2 en 3 uit het bronnenboekje hebben betrekking op deze opgave.

'Enerzijds is er de constitutionele monarchie en anderzijds is er koningin Beatrix.' (regel 4–6 uit tekst 2). Deze zin illustreert dat er een zekere spanning bestaat tussen het begrip constitutionele monarchie en de invulling die de koningin daaraan geeft.

- 3p 13 A Wat houdt het begrip constitutionele monarchie in? Noem twee elementen.
B Geef een citaat uit tekst 2 waaruit de spanning blijkt tussen het begrip constitutionele monarchie en het optreden van de koningin.

D66-leider De Graaf wil een maatschappelijk debat over het staatsbestel. In maart 2000 stelde hij dat de politieke macht van de koningin in Nederland moet worden ingeperkt.

- 4p 14 Leg aan de hand van tekst 2 uit welke bevoegdheden en rollen de koningin heeft om politieke macht uit te oefenen.
Ga uit van twee bevoegdheden/rollen en verwijs per bevoegdheid/rol naar een citaat of een gegeven uit tekst 2.

De koningin ontleent macht aan haar officiële bevoegdheden. Daarnaast beschikt de koningin ook over informele machtsbronnen.

- 2p 15 Noem twee informele machtsbronnen waarover de koningin beschikt.
2p 16 Leg uit waarom het in de rede ligt dat een politicus van D66-huize met de discussie over de monarchie is begonnen.

Zie tekst 3.

Een ruime meerderheid van de Nederlandse bevolking is voor het handhaven van de monarchie. Een kleine groep is voor een republiek. Er bestaat een organisatie - het Nieuw Republikeins Genootschap - die ijvert voor de komst van een republiek.

- 2p 17 Ben je voor of tegen een republiek als staatsvorm in Nederland?
Geef twee argumenten die je mening ondersteunen.

Opgave 3 Politieke besluitvorming en multiculturele samenleving: besluitvorming over de Vreemdelingenwet

Bij deze opgave horen de teksten 4 tot en met 6 en tabel 1 uit het bronnenboekje.

In het regeerakkoord van het tweede kabinet-Kok werd in 1998 afgesproken dat er een nieuwe Vreemdelingenwet zou komen. Na twee jaar uitgebreid vooroverleg tussen de staatssecretaris van Justitie Cohen en de regeringsfracties van VVD, D66 en PvdA werd in juni 2000 het wetsvoorstel in de Tweede Kamer behandeld. De nieuwe Vreemdelingenwet is per 1 april 2001 in werking getreden.

De overheid heeft vanaf de jaren negentig een steeds stringenter toelatingsbeleid gevoerd. De nieuwe Vreemdelingenwet vormt het voorlopig sluitstuk van deze ontwikkeling. Dat de regels voor toelating van asielzoekers steeds strenger zijn geworden, heeft enerzijds te maken met een stijging van het aantal asielzoekers en anderzijds met verschillende binnenlandse factoren.

- 3p **18** Welke binnenlandse factoren zijn voor het kabinet redenen geweest om het toelatingsbeleid restrictiever te maken?
Noem er drie.

In het toelatingsbeleid is een dilemma te herkennen. Het dilemma is dat het kabinet enerzijds het aantal asielzoekers wil verminderen, maar anderzijds ook een rechtvaardig beleid wil voeren. In de nieuwe Vreemdelingenwet is dit dilemma ook zichtbaar.

- 2p **19** Geef dit dilemma in het toelatingsbeleid weer aan de hand van tekst 4.

Zie tabel 1.

In tabel 1 staat per partij of groep partijen het percentage kiezers dat het eens is met een aantal uitspraken over het al dan niet toelaten van politieke vluchtelingen en het al dan niet inperken van de toestroom van asielzoekers. Zo is 17% van de PvdA-kiezers het eens met de uitspraak „makkelijker maken” in het toelaten van politieke vluchtelingen.

Over het asielbeleid zijn 'linkse' en 'rechtse' partijen in de Tweede Kamer verdeeld.

- 3p **20** Komt dit verschil tussen 'links' en 'rechts' ook tot uitdrukking in de opvattingen van 'linkse' en 'rechtse' kiezers over het al dan niet toelaten van politieke vluchtelingen en al dan niet beperken van de toestroom van asielzoekers zoals weergegeven in tabel 1?
Licht je antwoord toe.

Zie tabel 1.

- 2p **21** In hoeverre komt de mening van veel kiezers over het toelaten van politieke vluchtelingen in conflict met één van de gronden van het toelatingsbeleid?
Licht je antwoord toe.

De Eerste en de Tweede Kamer hebben elk een eigen rol bij het tot stand komen van wetten. De rol van elke Kamer is terug te vinden in tekst 4.

- 2p **22** Noem naar aanleiding van tekst 4 een verschil in de bevoegdheden van beide Kamers in hun wetgevende taak.
Licht het verschil toe aan de hand van de tekst.

Zie tekst 5.

De pers verzorgt bepaalde functies in de berichtgeving over het proces van politieke besluitvorming. Een voorbeeld is de informatiefunctie, namelijk het geven van informatie over politieke strijdpunten tussen partijen.

In tekst 5 staat een citaat van de Tweede-Kamerleden Halsema en Wijn in *de Volkskrant* van 6 juni 2000.

- 2p **23** Welke andere functies van de pers worden met het artikel van de beide Kamerleden in *de Volkskrant* vervuld?
Noem er twee en licht je antwoord toe.

Zie tekst 5.

Er zijn verschillende knelpunten te signaleren in de wijze waarop de politieke besluitvorming in Nederland verloopt. Er wordt een onderscheid gemaakt tussen de knelpunten:

a in de relatie tussen de omgeving en het politieke systeem;

b ten aanzien van het democratisch gehalte van het politieke systeem;

c ten aanzien van de efficiëntie van het politieke systeem.

- 2p **24** Leg uit welke categorie van knelpunten van de drie genoemde in het citaat van de Tweede-Kamerleden Halsema en Wijn is te herkennen.

Niet alleen in politiek Den Haag was er kritiek op de gang van zaken rond de nieuwe Vreemdelingenwet. Ook in de samenleving riep de voorgestelde nieuwe wetgeving reacties op. In tekst 6 komen enige vertegenwoordigers van verschillende maatschappelijke organisaties aan het woord.

- 2p **25** Welke mogelijkheden hebben deze maatschappelijke organisaties om de politieke besluitvorming te beïnvloeden?
Noem er twee.

De politieke besluitvorming kun je beschrijven volgens de benadering van het systeemmodel.

- 4p **26** Beschrijf de politieke besluitvorming over de aanpak van het asielprobleem volgens de benadering van het systeemmodel van de politieke besluitvorming.

Doe dit als volgt:

A Noem de vier fasen van het systeemmodel van de politieke besluitvorming en zet ze in een juist tijdsverloop.

B Geef bij twee fasen een voorbeeld van een actor of actoren die er bij betrokken is/zijn en noem zijn/hun rol in deze fase.

(Niet alle voorbeelden staan letterlijk in de teksten 4 tot en met 6.)

Om het vraagstuk van de asielzoekers te analyseren, kun je gebruikmaken van de benaderingswijzen of invalshoeken van maatschappijleer.

- 4p **27** Leg uit welke twee benaderingswijzen van toepassing zijn op de teksten 4 en 6.

Opgave 4 De multiculturele samenleving

Bij deze opgave horen de teksten 7 en 8 uit het bronnenboekje.

In tekst 7 komt de Rotterdamse wethouder Herman Meijer (GroenLinks) aan het woord. In de inleiding staat hoe hij is veranderd door zijn contacten met andere culturen. Hij ziet deze verandering als een illustratie van de veelzijdige culturele beïnvloeding in een multi-etnische samenleving.

- 2p **28** Met welk begrip kun je de veelzijdige culturele beïnvloeding in een multi-etnische samenleving aanduiden?

Het contact met andere culturen heeft wethouder Meijer beïnvloed (tekst 7, regel 1–3).

- 2p **29** Noem een norm én een waarde die hij heeft overgenomen van de Marokkaanse cultuur.

Volgens de statistieken telt Rotterdam rond 2015 meer inwoners van buitenlandse afkomst dan autochtonen (tekst 7, regel 20–24).

- 2p **30** Door welke factoren zal het aantal inwoners van buitenlandse afkomst toenemen?
Noem er twee.

Eindexamen maatschappijleer havo 2002-I

Zie tekst 7, regel 31–39.

- 2p **31** Heeft wethouder Meijer een andere *doelstelling* voor het minderhedenbeleid in Rotterdam in 2000 dan de *doelstelling* van het landelijke minderhedenbeleid vanaf begin jaren negentig?
Licht je antwoord toe.

Zie tekst 8.

Het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) komt met de stelling dat Nederland geen multiculturele samenleving kan worden.

- 3p **32** Past dit standpunt van het SCP bij de normatieve opvatting van het begrip multiculturele samenleving?
Licht je antwoord toe.

Zie tekst 8.

Bij de integratie van etnische groepen in de samenleving kun je onderscheid maken tussen het proces van positieverwerving en het proces van positietoewijzing.

- 2p **33** Geef uit tekst 8 een voorbeeld van positieverwerving en een voorbeeld van positietoewijzing.

„Nederland heeft het lang moeilijk gehad met het bepalen van beleid ten opzichte van de nieuw binnengekomen groepen” (regel 51–53 in tekst 8). De situatie rondom de toelating van vreemdelingen in Nederland is de afgelopen veertig jaar drastisch veranderd. In de jaren zestig was er bijvoorbeeld nog geen sprake van inburgeringsprojecten.

- 4p **34** *A* Leg uit waarom in de jaren zestig geen inburgeringsprojecten waren.
B Leg uit waarom inburgeringsprojecten de laatste jaren verplicht zijn gesteld voor nieuwkomers.